

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลวังม่วง อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียน 2) การแสวงหาแนวทาง วิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียน และ 3) การพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียน โดยมีสาระสำคัญที่จะนำเสนอในบทสรุป ประกอบด้วย 3 ประเด็น ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลวังม่วง อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสระบุรี ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นว่าผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการย่อความทุกฝ่ายมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาการย่อความ และถ้าได้รับการเสริมพลังอย่างเหมาะสม ดังนั้น จึงใช้การวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากผู้มีส่วนสำคัญ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 22 คน / รูป โดยร่วมกระบวนการวิจัยในทุกขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนา และการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์

การวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียน ทุกฝ่ายมาร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนตามความเหมาะสม โดยใช้กรอบในการวิจัยและพัฒนาตามหลักการพัฒนาทักษะการย่อความ ดังนี้

1. การจับใจความสำคัญของเรื่อง
2. การเรียบเรียงให้ถูกแบบแผนของการย่อความ

ซึ่งผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสระบุรี พบว่า

1.1 ด้านการจับใจความสำคัญของเรื่อง ในปัจจุบันนี้นักเรียนยังขาดการเรียนรู้ในเรื่องทักษะการย่อความหรือเคยเรียนมาแล้วเรียนยังไม่เข้าใจ ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ จึงยังจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านยังไม่ได้ ยังไม่รู้ว่าส่วนไหนเป็นใจความสำคัญหรือส่วนไหนเป็นส่วนขยายของเรื่อง นักเรียนยังขาดการอ่านเนื้อเรื่องให้ละเอียดก่อนลงมือเขียน นักเรียนยังใช้สำนวนของตนเองในการเขียนย่อความไม่ได้ ทั้งนี้เพราะยังไม่ได้รับการอบรมอย่างจริงจัง จึงทำให้นักเรียนยังจับใจความสำคัญของเรื่องในการย่อความไม่ได้

ปัญหาในการจับใจความสำคัญของเรื่อง ได้แก่ นักเรียนไม่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายในการอ่านให้ชัดเจน ยังจับประเด็นไม่ได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เพราะเหตุใด และผลเป็นอย่างไร นักเรียนยังใช้ภาษาในการเขียนย่อความไม่รัดกุม ยังใช้ภาษาฟุ่มเฟือยในการเขียนและสื่อความหมายไม่ชัดเจน มีการนำข้อความเดิมมาเขียนต่อๆ กัน คือมีการขีดเส้นใต้ข้อความที่จะย่อ แล้วเลือกเก็บแต่ข้อความที่ขีดเส้นใต้นั้นมาเขียนใหม่ให้ติดต่อกัน ซึ่งไม่ใช่หลักการเขียน ย่อความ ส่วนความต้องการในการจับใจความสำคัญของเรื่อง ได้แก่ ต้องการให้มีความรู้เพิ่มโดยการอบรมอย่างจริงจังเรื่องการย่อความในหลายวิธีการ เช่น การอบรม การใช้สิ่งที่ทำให้เกิดความสนใจอยากเรียนรู้ การมีกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการย่อความ

1.2 ด้านการเรียบเรียงให้ถูกแบบแผนของการย่อความ ในปัจจุบันนี้นักเรียนยังขาดการเรียนรู้ในเรื่องทักษะการย่อความ จึงยังไม่ทราบวิธีการต่างๆ ในการเรียบเรียงเรื่องที่อ่านให้ถูกแบบแผนของการย่อความ ยังเรียบเรียงไม่ถูกวิธี เพราะไม่ได้รับการอบรมอย่างจริงจัง

ปัญหาในการเรียบเรียงให้ถูกแบบแผนของการย่อความ ได้แก่ นักเรียนเขียนคำขึ้นต้นของย่อความไม่ได้ ไม่มีการบอกที่มาของเรื่องที่น่ามาย่อว่ามาจากแหล่งใด ยังใช้สรรพนามในการย่อความไม่ถูกต้อง รวมไปถึงการใช้อักษรย่อหรือการใช้คำพูดต่างๆ ในการย่อความยังไม่ถูกต้อง ส่วนความต้องการในการเรียบเรียงให้ถูกแบบแผนของการย่อความ ได้แก่ ต้องการให้มีการอบรมและมีสื่อในการเรียนการสอนที่น่าสนใจ หรือจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการย่อความให้มากยิ่งขึ้น และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นผลสำเร็จ

2. แนวทางและวิธีการพัฒนา และดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสระบุรี ซึ่งสรุปได้จากการที่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมประชุมระดมความคิด ซึ่งได้เสนอแนวทางและวิธีการ ซึ่งสรุปได้จากการวิจัยในระยะที่ 2 โดยที่ประชุมมีมติให้จัดโครงการขึ้นมาจำนวน 2 โครงการ คือ

2.1 การจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องทักษะการย่อความ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านภาษาไทยมาให้การอบรม โดยมีแบบทดสอบความรู้ก่อนการอบรมและหลังการอบรม เพื่อประเมินตามดัชนีชี้วัดความสำเร็จ คือ

2.1.1 นักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ร้อยละ 70 ขึ้นไป สามารถทำแบบทดสอบความรู้แบบปรนัยที่เป็นกรอบในการวิจัยในแต่ละข้อได้ถูกต้อง โดยได้ระดับความรู้อยู่ในระดับดีขึ้นไป หลังจากจบการฝึกอบรม

2.1.2 นักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ร้อยละ 70 ขึ้นไป สามารถทำแบบทดสอบทักษะการย่อความแบบอัตนัย โดยได้ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนอยู่ในระดับดี หลังจากจบการฝึกอบรม

2.1.3 นักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาทักษะการย่อความ อยู่ในระดับมาก

2.2 จัดโครงการประกวดย่อความ โดยจัดกิจกรรมรักการอ่าน แล้วนำเรื่องที่อ่านไปฝึกเป็นการย่อความ แล้วนำไปประกวดการย่อความ โดยมีรางวัลให้กับผู้ชนะ ซึ่งมีดัชนีชี้วัดความสำเร็จ คือ

2.2.1 มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการประกวดย่อความ จำนวน ร้อยละ 80 ขึ้นไป

2.2.2 มีนักเรียนส่งผลงานเข้าประกวดย่อความ จำนวน ร้อยละ 80 ขึ้นไป

3. ผลการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ โดยการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และโครงการประกวดย่อความ ซึ่งเป็นการร่วมมือกันของผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องทักษะการย่อความ ผลการพัฒนา คือ

3.1.1 จำนวนนักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการมากกว่าร้อยละ 80 ตอบแบบทดสอบความรู้แบบปรนัยหลังจากการฝึกอบรมแล้ว ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก 14 รายการ และอยู่ในระดับดี 6 รายการ

3.1.2 นักเรียนร้อยละ 86.7 มีผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบทักษะการย่อความแบบอัตนัยได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก 9 คน อยู่ในระดับดี 4 คน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 คน

3.1.3 นักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาทักษะการย่อความ โดยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ ซึ่งวัดได้จากค่าร้อยละของเจตคติ

3.2 จัดโครงการประกวดย่อความ โดยจัดกิจกรรมรักการอ่าน แล้วนำเรื่องที่อ่านไปฝึกเป็นการย่อความ แล้วนำไปประกวดการย่อความ โดยมีรางวัลให้กับผู้ชนะ ผลการพัฒนา คือ

3.2.1 มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรเข้าร่วมในกิจกรรมทั้งหมด 15 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของประชากรในการวิจัย

3.2.2 มีนักเรียนที่เป็นกลุ่มประชากรส่งผลงานเข้าประกวดย่อความ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ของประชากรในการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลวังม่วง อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการย่อความนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ยังจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่ไม่ได้อ่านไม่ได้ ยังไม่รู้ว่าส่วนไหนเป็นใจความสำคัญหรือส่วนไหนเป็นส่วนขยายของเรื่องที่ต้องตัดทิ้ง นักเรียนยังแยกแยะไม่ออก ในด้านการอ่านนั้นนักเรียนก็ยังขาดการอ่านเนื้อเรื่องให้ละเอียด ในบางสัปดาห์ก็ยังมีนักเรียนบางคนอ่านหนังสือไม่คล่อง ทำให้เกิดปัญหาในการย่อความตามไปด้วย จากข้อมูลที่ได้จากการให้นักเรียนทำแบบทดสอบแบบอัตนัยก็พบว่านักเรียนร้อยละ 66.67 มีผลคะแนนจากค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับอ่อนมาก และนักเรียนอีกร้อยละ 33.33 มีผลคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีนักเรียนคนใดที่มีผลคะแนนจากค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีและระดับดีมากเลย ปัญหาจากการทดสอบดังกล่าว สิ่งที่เป็นปัญหา คือ ใช้รูปแบบการเขียนย่อความไม่ถูกต้อง เขียนคำขึ้นต้นไม่เป็น ใช้ประโยคฟุ่มเฟือยสื่อความหมายไม่ชัดเจน จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านไม่ได้ เขียนไม่ถูกแบบแผนของการย่อความ มีการคัดลอกข้อความมาเป็นช่วงๆ โดยขีดเส้นใต้ไว้ แล้วนำข้อความที่ขีดเส้นใต้มาเขียนต่อๆ กัน โดยไม่ใช้ภาษาหรือสำนวนของตนเอง ซึ่งผิดหลักของการย่อความ ซึ่งข้อต่างๆ เหล่านี้สอดคล้องกับ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2526, หน้า 26) ที่พบว่านักเรียนระดับประถมศึกษา เขียนย่อความและสรุปความไม่เป็นเนื่องจากนักเรียนอ่านและสรุปความจากเรื่องที่ฟังและอ่านไม่ได้ โดยนักเรียนมักจะเขียนย่อความโดยเอาผลความมาเขียนเป็นใจความสำคัญทำให้ย่อความเยิ่นเย้อ ไม่ตรงประเด็น ส่วนในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการย่อความ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับที่ควรพัฒนา คือมีค่าเฉลี่ยระดับคะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับอ่อนมากหลังจากการที่ได้ทดสอบความรู้แบบปรนัยเรื่องทักษะการย่อความ ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากนักเรียนไม่เคยเรียนเรื่องการย่อความมาก่อน มีเพียงบางส่วนที่เคยเรียนมาบ้างแต่ยังไม่มาก ทั้งนี้เพราะยังไม่ได้รับการอบรมอย่างจริงจังจากครู หรือเกิดจากครูบางส่วนยังขาดประสบการณ์ ครูที่สอนภาษาไทยไม่ได้จบเอกภาษาไทยมาโดยตรง แต่ต้องสอนภาษาไทยเพราะความจำเป็น รวมถึงสื่อการสอนมีไม่เพียงพอ ทำให้การเรียนการสอนย่อความยังไม่มีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผล คือ ในการพัฒนานั้นมีการจัดประชุมและจัดเวทีการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) คือ กระบวนการที่

ผู้คนจำนวนหนึ่งในองค์กรหรือชุมชนเข้ามาร่วมศึกษาปัญหา โดยกระทำร่วมกับนักวิจัยผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้นจนกระทั่งเสร็จสิ้นการเสนอผลและการอภิปรายผลการวิจัย เป็นการเริ่มต้นของคนที่อยู่กับปัญหา (problems people) ค้นหาปัญหาที่ตนเองมีอยู่กับนักวิชาการ จึงเป็นกระบวนการที่คนในองค์กรหรือชุมชนมิใช่ผู้ถูกกระทำ แต่เป็นผู้กระทำที่มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และมีอำนาจร่วมกันในการวิจัย ในขั้นตอนนี้จึงให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมมากที่สุด (สิทธิรัฐ ประพุทธนิตสาร, 2545, หน้า 20) โดยการประชุมนั้นประกอบด้วยผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนา คือตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ครูผู้ร่วมสังเกตการณ์ พระภิกษุผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ คณะกรรมการสถานศึกษา พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทย ได้ร่วมกันเสนอแนะแนวทางการพัฒนาไว้หลายประเด็น เช่น นำสื่อคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอน การใช้ิทานสนุกๆ มาเป็นเนื้อหาของการย่อความให้นักเรียนฝึกทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมย่อความแทรกไปในกิจกรรมหลักของโรงเรียน เป็นต้น แต่เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านระยะเวลาในการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ ทำให้สามารถพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้เพียงบางกิจกรรมเท่านั้น โดยผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้วิจัยได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกกิจกรรม 2 กิจกรรม คือ 1) การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องทักษะการย่อความ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านภาษาไทยมาให้การอบรม 2) การจัดกิจกรรมประกวดการย่อความ โดยทั้ง 2 โครงการนี้ได้มีการกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จของแต่ละโครงการไว้ ได้แก่ การใช้แบบทดสอบก่อนการอบรมและหลังการอบรม การวัดเจตคติหลังจากการอบรม จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมในโครงการ ซึ่งถือว่าทั้ง 2 โครงการ เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลจากการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ มีผลการวิจัยที่น่ามาอภิปรายผล คือ หลังจากที่ได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการย่อความ คือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและโครงการประกวดย่อความ ได้มีการประเมินผลการพัฒนาตามดัชนีชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัยในระยะที่ 2 นั้น โดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องการย่อความซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากแบบทดสอบในระยะที่ 1 ซึ่งได้จัดทำขึ้นมาใหม่ตามคำแนะนำของประธานและกรรมการผู้ควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ผลด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการย่อความพบว่านักเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจการย่อความอยู่ในระดับดีและระดับดีมาก ซึ่งวัดจากค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนจากการทำแบบทดสอบแบบปรนัย และนักเรียนร้อยละ 86.7 มีทักษะการเขียนย่อความอยู่ในระดับดีมากและระดับดีจากการทดสอบทักษะการย่อความแบบอัตนัยซึ่งใช้ทดสอบหลังการอบรม ด้านเจตคติที่มีต่อการพัฒนาทักษะการย่อความพบว่านักเรียนมีเจตคติต่อการ

พัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งวัดได้จากค่าร้อยละของเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ ส่วนในการจัดประกวดการย่อความ ซึ่งเป็นการกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะการย่อความ ก็มีนักเรียนเข้าร่วมโครงการและส่งผลงานเข้าประกวดมากกว่าร้อยละ 80 เป็นการสรุปได้ว่าประสบผลสำเร็จในการจัดโครงการทั้ง 2 โครงการดังกล่าว ซึ่งการจัดโครงการทั้ง 2 โครงการก็เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจหรือเร้าความสนใจในการเรียนรู้เรื่องทักษะการย่อความให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับสุขจิต เพียรชอบ (2531, หน้า 152) กล่าวว่า การเสริมแรงทางบวกจะเป็นสื่อให้นักเรียนทราบว่าสิ่งที่ตนแสดงออกไปนั้นถูกต้อง เมื่อผู้เรียนทราบว่าตนทำถูกต้องจะเกิดความภาคภูมิใจและพยายามทำกิจกรรมต่างๆ ให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ตำบลวังม่วง อำเภอวังม่วง จังหวัดสระบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรื่องการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ ครั้งนี้นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนานักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียน วัดสว่างอารมณ์ ซึ่งจากข้อค้นพบหรือผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะการย่อความของนักเรียนโรงเรียนวัดสว่างอารมณ์ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ทั้งนี้เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่เกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนสำคัญ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ครูผู้ร่วมสังเกตการณ์ พระภิกษุผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ คณะกรรมการสถานศึกษา พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทย เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการย่อความที่ดีขึ้น ในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นจึงสามารถนำรูปแบบการวิจัยและพัฒนานี้ไปใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาต่างๆ นอกจากนี้การพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย คือ ผู้มีส่วนสำคัญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้สะท้อนสภาพของปัญหาที่เป็นจริง ลงมือช่วยกันแสวงหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ปัญหา ดังนั้นชีวิตความสำเร็จ และร่วมกันพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาให้ลุล่วงตามดัชนีชี้วัดที่กำหนดไว้ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น รวมทั้งผู้มีส่วนร่วมได้เสียหรือผู้ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงสภาพของปัญหาแล้วร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกันพัฒนาไปด้วยกัน และนอกเหนือจากนี้ยังสามารถนำผลการวิจัยหรือวิธีการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้อีกด้วย

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยเป็นเพียงผู้เฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ใช่เป็นผู้กำหนดบทบาทหรือกำหนดแนวทางการพัฒนาด้วยตัวเอง แต่ผู้วิจัยต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำเสนอสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แล้วนำเสนอสภาพปัญหาที่พบแก่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อได้รับทราบและตัดสินใจร่วมกันว่าควรดำเนินการอย่างไร ซึ่งในการดำเนินการนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้สนับสนุนผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ครูผู้ร่วมสังเกตการณ์ พระภิกษุผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดสว่างอารมณ์ คณะกรรมการสถานศึกษา พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญภาษาไทย จะต้องช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไข แสวงหาดัชนีชี้วัดความสำเร็จว่าเป็นอย่างไร และต้องแก้ไขตามแนวทางด้วยกันทุกฝ่าย ในการพัฒนาทักษะการย่อความในครั้งนี้ โดยใช้ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน มีอุปสรรคหลายอย่างทั้งเรื่องเวลาในการพัฒนาจำนวนนักเรียนไม่มาก แต่ผลการวิจัยออกมาเป็นตามดัชนีชี้วัดทุกประการ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำการวิจัยครั้งต่อไปโดยการใช้การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ทักษะการย่อความในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนยังมีหลายวิธีที่จะนำมาพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ ได้ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การเรียนรู้นอกสถานที่ นำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน เป็นต้น